

Rolnummers 4343 en 4344
Arrest nr. 45/2008 van 4 maart 2008

A R R E S T

In zake : de beroepen tot vernietiging van artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers, ingesteld door Maurice Rottenberg en Anna Rottenberg.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en M. Bossuyt, en de rechters P. Martens, L. Lavrysen, J.-P. Moerman, E. Derycke en J. Spreutels, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de beroepen en rechtspleging

Bij verzoekschriften die aan het Hof zijn toegezonden bij op 20 november 2007 ter post aangetekende brieven en ter griffie zijn ingekomen op 21 november 2007, zijn beroepen tot vernietiging ingesteld van artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers, ingevolge het arrest van het Hof nr. 103/2007 van 12 juli 2007 (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 10 september 2007), door Maurice Rottenberg, wonende te 1030 Brussel, Knapenstraat 50/9, en door Anna Rottenberg, wonende te 1030 Brussel, Knapenstraat 50/4.

Die zaken, ingeschreven onder de nummers 4343 en 4344 van de rol van het Hof, werden samengevoegd.

Op 11 december 2007 hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en L. Lavrysen, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen een arrest van onmiddellijk antwoord te wijzen.

De verzoekende partijen hebben memories met verantwoording ingediend.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. In rechte

- A -

A.1. Maurice Rottenberg (zaak nr. 4343) en Anna Rottenberg (zaak nr. 4344) vorderen de vernietiging van artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers.

Zij zetten uiteen dat zij Belgen zijn, geboren te Antwerpen, respectievelijk op 11 juli 1934 en op 25 juli 1938, en dat zij tijdens de Tweede Wereldoorlog verborgen zijn geweest teneinde te ontsnappen aan de deportatie. Zij precisieren dat de rente die met toepassing van artikel 15, § 1, b), wordt toegekend aan personen die gedwongen zijn geweest in de clandestiniteit te leven, hun werd geweigerd, en zij zijn van mening dat zij bijgevolg een belang hebben bij het vorderen van de vernietiging van de in het geding zijnde bepaling.

A.2. Met toepassing van artikel 72 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 hebben de rechters-verslaggevers in hun conclusies van 11 december 2007 aan het Hof voorgesteld om onmiddellijk een arrest tot vernietiging van de in het geding zijnde bepaling te wijzen.

A.3. In hun memories met verantwoording zetten de verzoekers uiteen dat artikel 15, § 1, b), van de voormelde wet van 11 april 2003 een discriminerend verschil in behandeling in het leven roept tussen de personen aan wie het recht om een invaliditeitspensioen te genieten niet werd toegekend op grond van de wet van 15 maart 1994, en de personen aan wie dat recht wel werd toegekend, ongeacht zij dat recht al dan niet hebben genoten, ten nadele van laatstgenoemden. Zij zijn van oordeel dat het door de wetgever nagestreefde doel, namelijk een cumulatie van vergoedingen vermijden, legitiem zou zijn indien de desbetreffende vergoedingen van dezelfde aard waren, maar dat zulks te dezen niet het geval is.

- B -

B.1. Artikel 15, § 1, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers bepaalt :

« Er wordt een persoonlijke lijfrente ingesteld gelijk aan 4 semesters van de rente als werkweigeraar, daarin begrepen de verhoging bedoeld in artikel 2 van deze wet, ten voordele van elke persoon :

a) wiens vader en moeder, die vanuit België zijn weggevoerd ten gevolge van de rassenvervolgingen van de bezetter, tijdens de deportatie zijn overleden, voor zover de volgende voorwaarden zijn vervuld :

1° nog geen 21 jaar zijn geweest op 10 mei 1940;

2° Belg zijn op 1 januari 2003;

3° in België hebben verbleven op 10 mei 1940, met uitzondering van de personen die na 10 mei 1940 zijn geboren uit ouders die op die datum en tot hun deportatie in België verbleven;

4° geen wezenpensioenen op grond van de wetten op de herstelpensioenen, gecoördineerd door het Besluit van de Regent van 5 oktober 1948 genieten of hebben genoten, noch wezenpensioenen of uitkeringen hebben ontvangen op grond van artikel 6, § 4, van de wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen voor de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945, zoals het luidde voordat het werd gewijzigd bij de wet van 18 mei 1998, en evenmin de vergoeding of rente hebben ontvangen als bepaald bij het Franse decreet van 13 juli 2000 tot instelling van een herstelmaatregel voor de wezen wier ouders het slachtoffer waren van jodenvervolgingen.

b) of die, onderworpen aan de door de bezetter genomen maatregelen van rassenvervolging, werd gedwongen in de illegaliteit te leven, voor zover de volgende voorwaarden vervuld zijn :

1° in België hebben verbleven op 10 mei 1940, met uitzondering van de personen die na 10 mei 1940 zijn geboren uit ouders die op die datum en tot hun deportatie in België verbleven;

2° Belg zijn op 1 januari 2003;

3° geen invaliditeitspensioen op basis van de wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen van de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945 genieten of daar niet toe gerechtigd zijn in geval van toepassing van artikel 5 van voornoemde wet ».

B.2. In het op prejudiciële vraag gewezen arrest nr. 103/2007 van 12 juli 2007 heeft het Hof voor recht gezegd :

« Artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet ».

Dat arrest is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* op 10 september 2007.

B.3. Krachtens artikel 4, laatste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989, wordt een nieuwe termijn van zes maanden opengesteld voor het instellen van een beroep tot vernietiging tegen een wet, een decreet of een ordonnantie voor met name iedere persoon die doet blijken van een belang wanneer het Hof, uitspraak doende op een prejudiciële vraag, heeft verklaard dat die wet, dat decreet of die ordonnantie een van de regels of een van de artikelen van de Grondwet schendt waarvan het Hof de inachtneming toetst.

Het beroep is ontvankelijk nu het is ingesteld op grond van die bepaling.

B.4. Bovendien hebben de verzoekers, aan wie de rente bedoeld in het voormelde artikel 15, § 1, met toepassing van punt b), 3°, van die bepaling werd geweigerd, belang bij het vorderen van de vernietiging ervan.

B.5. De bestreden bepaling is aangenomen als een van de « bepaalde specifieke maatregelen [...] ten voordele van de leden van de joodse gemeenschap en de zigeunergemeenschap die geleden hebben onder de rassenvervolgingen van de bezetter tijdens de Tweede Wereldoorlog ». Die maatregelen vloeien voort uit de wil van de wetgever om « discriminaties van eertijds » te compenseren (*Parl. St.*, Kamer, 2002-2003, DOC 50-2273/001, p. 4), te wijten aan het feit dat de beoogde personen in het verleden niet dezelfde voordelen konden verkrijgen als andere oorlogsslachtoffers (*ibid.*, pp. 8-9; *Parl. St.*, Senaat, 2002-2003, nr. 2-1534/3, pp. 2-3).

Zij heeft betrekking op, enerzijds, de wezen van gedeporteerden die niet het statuut van politiek gevangene hebben gekregen omdat zij niet beantwoordden aan de vereiste nationaliteitsvoorwaarde om dat statuut te verkrijgen en, anderzijds, de personen die aan de deportatie zijn ontsnapt dankzij het feit dat ze zijn ondergedoken in de clandestiniteit. In verband met laatstgenoemden wordt in de memorie van toelichting gepreciseerd dat het doel van de bepaling erin bestaat « via de erkenning van het leed » dat zij hebben doorstaan,

« rekening te houden met de specifieke situatie » die ze hebben meegemaakt, namelijk « niet alleen [...] de voortdurende angst voor deportatie en voor de razzia's die daaraan voorafgingen, maar [...] eveneens ten gevolge van het onderduiken in de illegaliteit, fysiek en psychisch uitermate zware levensomstandigheden » (*Parl. St., Kamer, 2002-2003, DOC 50-2273/001, p. 9*).

B.6.1. De bij artikel 15, § 1, a), van de wet van 11 april 2003 ingevoerde rente ten voordele van de wezen van gedeporteerden, die het feit compenseert dat zij niet de pensioenen hebben kunnen genieten die, bij de vroegere wetgevingen in verband met herstelbetalingen voor de oorlog, aan de wezen werden toegekend omdat zij niet aan de nationaliteitsvoorwaarden voldeden, sluit aan bij de herstelpensioenen die inzonderheid werden ingevoerd bij de op 5 oktober 1948 gecoördineerde wetten op de herstelpensioenen en bij de wet van 15 maart 1954 betreffende de herstelpensioenen voor de burgerlijke slachtoffers van de oorlog 1940-1945 en hun rechthebbenden. Zij heeft tot doel het nadeel te herstellen dat die kinderen hebben geleden door het overlijden van hun ouders om reden van de oorlog. Zij wordt overigens enkel toegekend aan de personen die nog geen wezenpensioen hebben genoten, waardoor kan worden vermeden dat eenzelfde schade twee maal wordt vergoed.

B.6.2. De rente die wordt ingevoerd bij artikel 15, § 1, b), van de wet van 11 april 2003 ten voordele van de volwassenen en kinderen die in de clandestiniteit hebben geleefd, heeft daarentegen niet tot doel schade van dezelfde orde te compenseren. De invoering ervan vloeit voort uit de wil om rekening te houden met de moeilijke omstandigheden waarin die personen hebben moeten leven om reden van maatregelen van rassensvervolgingen vanwege de bezetter. Zij leunt veeleer aan bij de renten die in het raam van de statuten van nationale erkenning worden toegekend aan de werkweigeraars en gedeporteerden voor de verplichte tewerkstelling bij de wet van 12 december 1969 of aan de verzetsstrijders bij de wet van 4 juni 1982.

B.7.1. De in het geding zijnde rente en de renten die worden toegekend aan de andere categorieën van personen die een statuut van nationale erkenning genieten, verschillen weliswaar zowel door de beoogde situaties als door de bedragen ervan en de voorwaarden van toekenning, wat een precieze vergelijking bemoeilijkt. Die verschillen zijn deels te wijten aan het grote tijdsverschil tussen de totstandkoming van de verschillende regelingen, waardoor de

persoonlijke situatie van de betrokkenen en de daarmee samenhangende noden verschillend zijn. Zowel de aard van de maatregel als de door de wetgever uitgedrukte wil om het lijden van de betrokkenen in de oorlog in aanmerking te nemen, tonen niettemin aan dat de bij artikel 15, § 1, b), van de wet van 11 april 2003 in het leven geroepen rente ten voordele van de « verborgen volwassenen en kinderen » kan worden ingedeeld bij de andere statuten van nationale erkenning en geen pensioen vormt dat ertoe strekt een aan de oorlog te wijten materieel nadeel te herstellen.

B.7.2. Tijdens de besprekingen in de parlementaire commissie heeft de minister van Landsverdediging gepreciseerd dat de bestreden bepaling ertoe strekte « een dubbele schadevergoeding te voorkomen » en dat « ter zake [...] de algemene regels [worden] toegepast inzake de cumulatie van pensioenen » (*Parl. St., Kamer, 2002-2003, DOC 50-2273/005, p. 12*).

Die uitleg kan echter niet het verschil in behandeling verantwoorden dat bij artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 wordt ingevoerd tussen de personen die geen invaliditeitspensioen genieten op grond van de wet van 15 maart 1954 en diegenen aan wie het voordeel van een invaliditeitspensioen werd toegekend op grond van die wet. Zoals is uiteengezet in B.6.2, heeft de rente die bij de bestreden bepaling wordt toegekend aan de volwassenen en kinderen die joden of zigeuners zijn die tijdens de Tweede Wereldoorlog werden verborgen, niet het karakter van een pensioen, en ze strekt niet tot de schadeloosstelling voor hetzelfde nadeel als datgene dat in aanmerking wordt genomen voor het invaliditeitspensioen dat wordt toegekend krachtens de wet van 15 maart 1954.

B.8. In zoverre de bestreden bepaling van de rente die zij invoert ten voordele van de personen die werden gedwongen in de clandestiniteit te leven, de personen uitsluit die, omdat zij waren onderworpen aan de maatregelen van rassensvervolgingen vanwege de bezetter, een invaliditeitspensioen genieten op grond van de wet van 15 maart 1954 of aan wie het recht om dat te genieten werd toegekend met toepassing van artikel 5 van dezelfde wet, roept ze een verschil in behandeling in het leven dat niet bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt artikel 15, § 1, b), 3°, van de wet van 11 april 2003 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de oorlogsslachtoffers.

Aldus uitgesproken in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989, op de openbare terechtzitting van 4 maart 2008.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior